

Su Sorununu Ele Almak için Mükemmel Bir Platform: Türkiye'nin Ormancılık ve Su Şurası Ortadoğu'ya Ne Sunabilir?

Türkiye'nin su sorununa ilişkin olarak, Şura'nın değişen tecrübesi bunun dikkat çekici bir örneğidir. Ortadoğu'da uzun zamandır var olan su sorunları düşünüldüğünde, şuralar bölge ülkelerinin ortaklaşa maruz kaldığı su sorunlarının tartışılması için geleneksel ancak etkin bir yapı sağlayabilir. Üst düzey yetkililere en güncel bilimsel bulgular aracılığıyla, daha da önemlisi, en geniş mutabakata dayalı görüşler yoluyla kılavuzluk ederek halka açık karar verme uygulaması geliştirilebilir.

Vakur SÜMER

İslam dünyası, esasen *şura* kavramına oldukça aşina durumdadır. Arapçada 'danışma' anlamına gelen şura, İslam imparatorluğunun altın çağından başlayarak günümüze dek süregelen ve ardında etkileyici bir miras bırakmış olan bir kavramdır. O zamandan beri, tartışılan konudan bağımsız olarak şuranın iyi bir karar alma yolu olduğuna değinilir. Pek çokları için, şura geleneği İslam'ın modern demokrasi kavramına uygunluğunu gösteren, İslam kamu yönetiminin temel unsurlarından biridir. Pek çok uzman da İslam dünyasının Batı toplumları karşısındaki düşüşünü kısmen de olsa şura geleneğinin azalan değeriyle ilişkilendirmiştir. Ortadoğu'da düzenlenen ilk şuradan binlerce yıl sonra, bugün bu temel kurala dönmenin zamanı çoktan gelmiştir.

Kadim bir gelenek: Şura

İlk halinde, şura bir lidere yardımcı olan küçük bir danışma organıdır.

İslam öncesi çağlardan bu yana var olmuştur. Kabilelerde kural olarak yaşlılara danışıldıktan sonra karar alınır. Ancak, şura geleneğinin İslam imparatorluğunun ilk dönemlerinde zirveye ulaştığını söylemek yerinde olacaktır. Peygamberin yaşamıyla gelişen şura, en yüksek mevki olan Peygamberin dahi diğer inananlara danışması emredildiğinden (Al-i İmran Suresi, 159) zorunlu bir usul haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, Şura adındaki ayrı bir surede de, danışma tüm Müslümanlar arasında genel bir usul olarak tanımlanmaktadır (özellikle Şura Suresi, 38). İslam imparatorluğu genişledikçe, şura aracılığıyla danışma geleneği de yeni topraklara genişlemiştir.

Türkiye'den başarılı bir örnek: Ormancılık ve Su Şurası

Daha modern ve geniş anlamıyla şura, karar almaya yönelik katılımcı bir yaklaşımdır. Türkiye'nin Ormancılık ve Su Şurası örneğinde

olduğu üzere, farklı kuruluş ve mevkilerden gelen kamu görevlilerinin yanı sıra biyoloji, tarım, sosyoloji, uluslararası ilişkiler gibi çeşitli disiplin yelpazesinden uzmanlar da somut eylemlere dönüştürülebilecek kararlar almaya davet edilmiştir. Üyelerin çeşitliliği, şahsen de tanıklık ettiğim üzere, çok disiplinli ve yansız bir diyalog sağlamıştır. Bakanlıklar, ilgili kamu makamları, meslek sendikaları, sivil toplum örgütleri, özel sektör temsilcileri, önde gelen ormancılık, su, meteoroloji ve doğa koruma uzmanları gibi temsil edilecek olan asıl grupları listeleyen Şura Yönetmeliği'nde, üye çeşitliliği zorunlu hale getirilmiştir. Bloke edici azınlıkların engellenmesinin önüne geçen ve daha 'düz' bir tartışmayı teşvik eden bir ilke olarak tüm şura üyeleri eşit oy hakkına sahip olmuştur. Toplam üye ve katılımcı sayısı beş yüzü geçmiştir. Şura süresince, yüzden fazla politikayla ilgili karar kabul edilmiştir. Ayrıca,

alınan kararların detaylandırılması amacıyla şura, yüzlerce strateji ve politika da belirlemiştir. Bu nedenle, şura su ve ormancılık politikasının tüm yönlerini içeren kapsamlı bir kılavuz belgesi hazırlamıştır. Son olarak, Şura kararları bakanlık onayının ardından resmen yayınlanacak ve sonraki dönemde kararların sonuçları yakından denetlenecektir. Yönetmelik uyarınca kararların en geç altı ay içinde yayınlanması bekleniyor.

Şura'da alınan 101 kararın 53'ü –doğrudan– su ile ilgilidir. Şura'da çok önemli gelişmeleri de beraberinde getirmesi beklenen su ile ilgili kararlardan bazıları şöyle sıralanabilir: a) Su hukuku ve politikası alanında çalışan kurum/kuruluşlar desteklenmeli, kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi teşvik edilmelidir. b) Havza esaslı su yönetimi için hukuki ve idari altyapı tamamlanmalı, idari yapıda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. c) Ülkemizdeki bütün su kaynakları için su bütçeleri, su kaliteleri, özümleme kapasiteleri ve koruma esasları belirlenmelidir. d) Suyun etkin ve verimli kullanımı konusundaki uygulamalar, araştırmalar ve temiz üretim desteklenmelidir.

Türkiye'nin ilk Ormancılık ve Su Şurası 2013'te toplanmıştır. Şuranın yasal temeli ilk olarak 2011 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığını da kuran 645 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 21'inci maddesinin a bendinde düzenlenmiştir. Bu kanuni temele dayanan bir yönetmelik, 2012 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığınıca yayınlanmıştır. Ormancılık ve Su Şurası Yönetmeliği başlıklı bu düzenlemede, "Şûraya Bakan başkanlık eder. Şûra, Bakanın başkanlığında üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır. Şûra kararlarını oy çokluğu

ile alır. Şûranın açılışı Bakan tarafından yapılır. Bakanın katılmadığı durumlarda Şûra toplantıları Müsteşarın başkanlığında yapılır. Şûra, dört yılda bir Bakan tarafından yapılan çağrı ile toplanır. Bakan tarafından Şûra daha erken de toplanabilir" denilmektedir.

İlk Şuradan dört yıl sonra, önemli gelişmelerle birlikte, 5-7 Mayıs 2017 tarihlerinde, Şura, ikinci kez toplanmıştır. Daha fazla 'hedefe yönelik' bir tartışmayı kolaylaştırmak için, Şura üyeleri beş ayrı konu üzerinde komisyonlara ayrılmıştır: a) su, b) ormancılık, c) iklim ve meteoroloji, d) doğayı koruma ve biyo-çeşitlilik ve e) çölleşme ve erozyonla mücadele. Ancak, Şura'nın son toplantısının (5-7 Mayıs) tabiri caizse buzdağının görünen ucu olduğuna dikkat edilmelidir. Şura süreci altı aydan fazla bir süreye yayılan, ancak çok başarılı ve değerli bir hazırlık aşamasını beraberinde getirmiştir. Her "uzmanlık komitesinin" iki ya da üç toplantısını kapsayan bu aşamada, kararların ilk şekli somutlaşmaya başlamıştır. Örneğin, Su Hukuku ve Sınırışan Sular Çalışma Grubu çalışmalarında uluslararası ilişkiler bağlamında mevcut durum analiz edilmiş, karşılaşılan temel darboğazlar ortaya konulmuş ve gerek su hukuku gerekse sınırışan su politikaları bağlamında çözüm teklifleri önerilmiştir.

Ortadoğu'da su meselelerinin tartışılması için örnek bir oluşum

Kısacası, tüm bu boyutlarla birlikte, şura mekanizmasının, önemli faydalarının süreklilik gösterdiği, zamanlar ötesi bir çerçeve olduğu görülmektedir. Türkiye'nin su sorununa ilişkin olarak, Şura'nın değişen tecrübesi bunun dikkat

Türkiye'nin ilk Ormancılık ve Su Şurası 2013'te toplanmıştır. Şuranın yasal temeli ilk olarak 2011 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığını da kuran 645 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 21'inci maddesinin a bendinde düzenlenmiştir. Bu kanuni temele dayanan bir yönetmelik, 2012 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığınıca yayınlanmıştır.

çekici bir örneğidir. Ortadoğu'da uzun zamandır var olan su sorunları düşünüldüğünde, şuralar bölge ülkelerinin ortaklaşa maruz kaldığı su sorunlarının tartışılması için geleneksel ancak etkin bir yapı sağlayabilir. Üst düzey yetkililere en güncel bilimsel bulgular aracılığıyla, daha da önemlisi, en geniş mutabakata dayalı görüşler yoluyla kılavuzluk ederek halka açık karar verme uygulaması geliştirilebilir. Bunlar öngörülerek, su sorunları açısından daha iyi ve güven temelli bir diyalog ortamının oluşturulması için Türkiye'nin Ormancılık ve Su Şurası daha yakından incelenmeyi hak etmektedir. Şura geleneğinin gelişmiş karar alma süreçleri için 'eski ama geçerliliğini koruyan' bir standart olduğunun da bir kanıtı durumundadır. ○

Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, ORSAM Su Programı Danışmanı